

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ
Συνεδρίαση 35/9.10.2007

ΘΕΜΑ 9^ο: «Έγκριση ή μη χαρακτηρισμού του αρχαιολογικού χώρου του Φιλοπάππου ως οργανωμένου αρχαιολογικού χώρου (Ν. 3028/2002, άρθρο 46, παρ.1)»

Εισηγήτριες: Έλενα Κόρκα, Προϊσταμένη της Δ/σης Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων, Μαρία Πάντου, Προϊσταμένη της Δ/σης Μουσείων, Εκθέσεων και Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων

Ο κ. Θεόδωρος Θεοφανόπουλος, Αντιπρόεδρος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους στο ΥΠΠΟ, γνωστοποιεί ότι σύμφωνα με το άρθρο 46, παρ. 1 του Ν. 3028/2002, ένας οργανωμένος αρχαιολογικός χώρος κηρύσσεται ως οργανωμένος όταν ανήκει κατά κυριότητα στο Δημόσιο. Και θέτει το ερώτημα εάν αυτό ισχύει στην προκειμένη περίπτωση. Η κ. Πάντου επισημαίνει ότι ο χώρος είναι εκτός σχεδίου πόλεως και βεβαιώνει ότι είναι και δημόσιος χώρος. Η κ. Κόρκα γνωστοποιεί ότι οι τρεις δυτικοί λόφοι του Φιλοπάππου, Νυμφών, Μουσών, Πνυκός, ανήκουν στο διευρυμένο πλέον κηρυγμένο αρχαιολογικό χώρο της πόλης των Αθηνών με ΦΕΚ 96/Β/10.2.2004, αλλά είναι κηρυγμένος αρχαιολογικός χώρος από το 1952 (ΦΕΚ 54/Β/5.3.1952, 154/Β/9.8.1956, 268/Β/12.12.1956, 606/Β/3.10.1967, 387/Β/5.7.1983). Το αναψυκτήριο του Λουμπαρδιάρη ειδικότερα, αναπόσπαστο τμήμα των διαμορφώσεων του αρχιτέκτονα Δ. Πικιώνη, έχει χαρακτηριστεί ως διατηρητέο ιστορικό μνημείο και έργο τέχνης (ΦΕΚ 696/Β/19.8.1996), διότι ήταν προορισμένο να λειτουργεί ως αρχονταρίκι δίπλα στο βυζαντινό ναό του Αγίου Δημητρίου του Λουμπαρδιάρη, που είναι επίσης κηρυγμένο ως ιστορικό διατηρητέο μνημείο ((ΦΕΚ 298/5.1.1958). Το αναψυκτήριο του Λουμπαρδιάρη, με βάση τους Νόμους Ν. 2636/1998 και 2837/2000, έχει περιέλθει στην αρμοδιότητα της ανώνυμης εταιρείας «Εταιρεία Τουριστικής Ανάπτυξης», τη διοίκηση και διαχείριση της οποίας είχε μέχρι πρόσφατα ο Ε.Ο.Τ. Το θέμα εισάγεται σύμφωνα με το άρθρο 46 παρ. 1 του Ν. 3028/2002, με το οποίο ορίζεται ότι ένας οργανωμένος αρχαιολογικός χώρος χαρακτηρίζεται ως οργανωμένος με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού μετά από γνωμοδότηση του Συμβουλίου. Συνεχίζει αναφέροντας ότι το έργο ανάδειξης του αρχαιολογικού χώρου του Φιλοπάππου εντάχθηκε στα έργα της Ενοποίησης των Αρχαιολογικών Χώρων της Αθήνας στο πλαίσιο του Β' και Γ' Κ.Π.Σ. και προωθήθηκε με τις ακόλουθες Υπουργικές Αποφάσεις: 1) την υπ' αριθ. ΥΠΠΟ/ΓΕΑΧΑ/442/36752/17.7.1998 Υ.Α. «περί έγκρισης της προμελέτης συνολικής ανάδειξης του αρχαιολογικού χώρου του Φιλοπάππου στο πλαίσιο της Ενοποίησης Αρχαιολογικών Χώρων της Αθήνας», 2) την υπ'

αριθ. ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ03/8398/537/15.2.2001 Υ.Α. «περί έγκρισης της μελέτης της συνολικής ανάδειξης του αρχαιολογικού χώρου του Φιλοπάππου (λόφοι Μουσών, Πνύκας και Νυμφών)», 3) την υπ' αριθ. ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ03/20493/1262/19.4.2001 Υ.Α. « Ενοποίηση αρχαιολογικών χώρων της Αθήνας, μελέτη συνολικής ανάδειξης του αρχαιολογικού χώρου του Φιλοπάππου (λόφοι Μουσών, Πνύκας και Νυμφών)», 4) την υπ' αριθ. ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ03/3314/218/22.1.2002 Υ.Α. «Περί έγκρισης της περιφραξης της νοτιοανατολικής πλευράς του αρχαιολογικού χώρου του Φιλοπάππου», 5) την υπ' αριθ. ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ03/71845/4511/2.12.2002 Υ.Α. «Περί μερικής τροποποίησης εγκεκριμένης μελέτης συνολικής ανάδειξης του αρχαιολογικού χώρου του Φιλοπάππου (λόφοι Μουσών, Πνύκας και Νυμφών)» και 6) την υπ' αριθ. ΥΠΠΟ/ΓΔΑ/ΑΡΧ/Α1/Φ03/73770/4825/24.12.2002 Υ.Α. «περί μερικής τροποποίησης εγκεκριμένης μελέτης συνολικής ανάδειξης του αρχαιολογικού χώρου του Φιλοπάππου (λόφοι Μουσών, Πνύκας και Νυμφών)». Σε συνέχεια των προαναφερόμενων Υπουργικών Αποφάσεων, το έργο εντάχθηκε στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Πολιτισμός», που χρηματοδοτήθηκε από το Γ' Κ.Π.Σ. και εκδόθηκαν οι σχετικές Υπουργικές Αποφάσεις εκτέλεσης εργασιών απολογιστικά και με αυτεπιστασία από την Α' ΕΠΚΑ.

Η κ. Κόρκα γνωστοποιεί ότι οι τρεις δυτικοί λόφοι των Αθηνών, δηλαδή Πνυκός, Μουσών και Νυμφών, αποτελούν μαζί με τα βυζαντινά και νεώτερα μνημεία τους έναν ενιαίο αρχαιολογικό χώρο. Εκτός από το μοναδικό συμβολικό μνημείο της εκκλησίας του Δήμου που καταλαμβάνει το λόφο Πνυκός και το περιβλεπτό μνημείο του Φιλοπάππου στην κορυφή του λόφου Μουσών, οι τρεις λόφοι που αποτελούν το χώρο εγκατάστασης δυο πολύ σημαντικών Δήμων, της Μελίτης και της Κοίλης, είναι κατάσπαρτοι από οικιστικά κατάλοιπα. Τα τείχη της πόλης, το πυκνό οδικό δίκτυο, τα δημόσια κτήρια και οι κατοικίες, πλήθος ιερών, εγκαταστάσεις υδροδότησης και χώροι ταφής, όλα λαξευμένα στους βράχους, είναι σημαντικά για την ιστορία και τοπογραφία των Αθηνών. Η φύτευση των λόφων που προέκυψε μετά τα επανειλημμένα διαβήματα της Αρχαιολογικής Εταιρείας και της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας για την προστασία τους από τους λατόμους, οι οποίοι είχαν ήδη καταστρέψει μεγάλες εκτάσεις στα ανατολικά του λόφου της Πνυκός και στα βόρεια του λόφου των Νυμφών, στα νότια του Φιλοπάππου και στα δυτικά των τριών λόφων και στη συνέχεια από την επέλαση καταπατητών, έχει αλλάξει κάπως τη φυσιογνωμία του χώρου. Στο πλαίσιο του προγράμματος Ενοποίησης Αρχαιολογικών Χώρων στο οποίο εντάχθηκαν οι τρεις δυτικοί λόφοι με συγχρηματοδότηση των Β' και Γ' Κοινοτικών Πλαισίων Στήριξης και σύμφωνα με τις Υπουργικές Αποφάσεις του '98 και 2001 της προμελέτης και της μελέτης « Συνολική Ανάδειξη Αρχαιολογικού Χώρου του Φιλοπάππου», πραγματοποιήθηκαν μεγάλες επεμβάσεις με στόχο τη δημιουργία ενιαίου οριοθετημένου – περιφραγμένου, ελεύθερης πρόσβασης και επίσκεψης κατά τη διάρκεια της ημέρας του αρχαιολογικού άλσους, με διττή ιδιότητα: αρχαιολογικού χώρου και χώρου πρασίνου περιπάτου χωρίς εισιτήριο. Η υλοποίηση του έργου είχε ως αποτέλεσμα την εκ βάθρων αλλαγή της εικόνας των δυτικών λόφων και οδήγησε συγκεκριμένα: 1) στην εξυγίανση του

αρχαιολογικού χώρου, του ιστορικού τοπίου και του πρασίνου από πλήθος απορριμμάτων και από περιθωριακά στοιχεία 2) στους καθαρισμούς και την ανάδειξη των γνωστών ανασκαμμένων μνημείων, Πνύκα, διατείχισμα, μνημείο Φιλοπάππου, ιερά Νυμφών – Διός, Ηρώο Μουσαίου, φυλακές Σωκράτη, κρήνη Καλλιρόη, Κιμώνεια μνήματα, καθώς και στην αποκάλυψη σημαντικότερων νέων μνημείων, όπως το ιερό του Πανός, την Κοίλη οδό σε μήκος 500 μ. 3) στην προστασία από πράξεις αρχαιοκαπηλίας 4) στην απομάκρυνση αυθαίρετων και μη συμβατών με τον αρχαιολογικό χώρο εγκαταστάσεων και χρήσεων, όπως ταβέρνες, οικίες, καταπατήσεις και διάφορες δράσεις, όπως αγώνες μότο-κρος κ.α. 5) στην προσγραφή στον αρχαιολογικό χώρο 55 περίπου στρεμμάτων καταπατημένων εκτάσεων και 6) στην κατεδάφιση του ημιτελούς επί δικτατορίας Μεταξά θεάτρου και την αποκατάσταση του αρχαιολογικού τοπίου του Δήμου Κοίλης, με την επίχωση των τεράστιων ορυγμάτων, την ανάδειξη των αρχαιοτήτων και τη δένδροφύτευση σε έκταση 10.000 τ.μ.

Το έργο που υλοποιήθηκε στη φάση 2000-2004 περιλαμβάνει: περιμετρική οριοθέτηση, προκειμένου να αποτραπούν νέες καταπατήσεις και περιφραγή για την προστασία των μνημείων και του αρχαιολογικού χώρου. Δημιουργία διαδρομών μήκους 3.500 μ., με ένταξη των λιθόστρωτων και μονοπατιών του Πικιώνη για τη λειτουργική σύνδεση των μνημείων για περίπατο και αναψυχή. Ανάδειξη των μνημείων, με εργασίες καθαρισμών, συντήρησης και προστασίας, καθώς και με πινακίδες σήμανσης και ενημέρωσης. Εγκατάσταση ξύλινων φυλακίων πληροφόρησης και περιφρούρησης σε τρεις συγκεκριμένες εισόδους (λιθόστρωτο Πικιώνη, γέφυρας περιφερειακού, Δημ. Αιγινήτου) και ενός στο εσωτερικό της Πνύκας. Τοποθέτηση φυλακτικού προσωπικού ημέρας και νύχτας. Αισθητική αναβάθμιση του συνόλου του αρχαιολογικού χώρου και του περιμετρικού αστικού ιστού, δηλαδή πεζόδρομοι, φυτεύσεις και αποκατάσταση τοπίου. Το συνολικό κόστος αυτεπιστασίας ανήλθε στο ποσό των 4.860.103,20€. Μετά το πέρας του έργου εκδόθηκε με έγγραφο του ΥΠΠΟ βεβαίωση μη απόδοσης εσόδων, καθώς δεν περιλαμβάνεται στον κατάλογο των αρχαιολογικών χώρων με εισιτήριο σύμφωνα με την Κ.Υ.Α. των Υπουργείων Οικονομίας και Πολιτισμού. Αποτέλεσμα των επεμβάσεων που έγιναν με καλαισθησία και απόλυτο σεβασμό στο φυσικό και ιστορικό περιβάλλον είναι η εξισορρόπηση του διπλού χαρακτήρα των λόφων, δηλαδή η αποκατάσταση της μεγάλης αρχαιολογικής τους σημασίας, η προβολή τους, η ευαισθητοποίηση του κοινού και η δημιουργία ενός μοναδικού αρχαιολογικού άλσους 700 στρεμμάτων στην καρδιά της Αθήνας με ελεύθερη πρόσβαση. Το έργο της Α' ΕΠΚΑ ως προς την Ενοποίηση και την Ανάδειξη των περί την Ακρόπολη Αρχαιολογικών Χώρων, πρέπει να σημειωθεί ότι απέσπασε το 2006 βραβείο της *Europano Nostra*, ενώ οι κηρυγμένες και συντηρημένες πλέον διαμορφώσεις και λιθόστρωτα Πικιώνη πήραν το διεθνές βραβείο *Scarpa* το 2003. Η Α' ΕΠΚΑ ως αρμόδια για την ανάδειξη, διατήρηση και προστασία του αρχαιολογικού χώρου του Φιλοπάππου, μετά το πέρας του Έργου Ενοποίησης, βάσει της υπ' αριθμ. ΥΠΠΟ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Α1/Φ40/321/22.1.2007 Υ.Α. έχει εντάξει στο επιχειρησιακό σχέδιο του ΥΠΠΟ για το 2007, το χώρο

ισότιμα με τους άλλους περί την Ακρόπολη αρχαιολογικούς χώρους με στόχο τη διατήρηση του αποτελέσματος του Έργου Ενοποίησης και την περαιτέρω βελτίωση, συντήρηση και προστασία των υποδομών για την ανάδειξη των μνημείων. Όπως αποδείχθηκε από τα μνημεία και τα νέα ευρήματα που προέκυψαν από τα έργα, ο αρχαιολογικός χώρος του Φιλοπάππου αποτελεί ένα δυναμικό χώρο της Α' ΕΠΚΑ, καθώς και του ιστορικού τοπίου της Αθήνας που συνδυάζεται με το φυσικό περιβάλλον.

Στην προσπάθεια ανάδειξης και προστασίας του χώρου προέκυψαν προβλήματα που δυσχεραίνουν και δυσχεραίνουν το έργο της Α' ΕΠΚΑ. Κάποια μέλη της Συντονιστικής Επιτροπής της Λαϊκής Συνέλευσης των κατοίκων του Θησείου προσπαθούν με ενέργειες από το 2002 και κατ' επανάληψη να ακυρώσουν όλα τα προωθούμενα έργα με βίαιες ενέργειες με αποκορύφωμα καταστροφές της εσωτερικής περιφραξής της Πνύκας, η οποία ήταν πάντοτε περιφραγμένη για την προστασία του μνημείου, αλλά και για τις επίσημες εκδηλώσεις υψίστης ασφάλειας και οι ζημιές που προέκυψαν ανέρχονται σε 124.000€ σύμφωνα με τον προϋπολογισμό των ζημιών που έχει καταθέσει η Ε.Α.Χ.Α. Α.Ε. Επίσης, έχουν προκύψει διώξεις και δίκες σε στελέχη της Α' ΕΠΚΑ. Η Εφορεία είναι θετική για τον χαρακτηρισμό του αρχαιολογικού χώρου του Φιλοπάππου ως οργανωμένου αρχαιολογικού χώρου που θα λειτουργεί με ελεύθερη είσοδο ως αρχαιολογικό άλσος, οριοθετημένο και περιφραγμένο, με λειτουργικές φυλασσόμενες εισόδους, ανοιχτό καθ' όλη τη διάρκεια της ημέρας και θα κλείνει τη νύχτα με στόχο: α) την εις το διηνεκές προστασία και κατοχύρωση του αρχαιολογικού χώρου των δυτικών λόφων από τις οδούς Απ. Παύλου, Ακάμαντος, Ακταίου, Αρακύνθου, Παναιτωλίου, Μουσών, Δράκου, Επιφάνους, Γαριβάλδη, Ροβέρτου Γκάλι, Απ. Παύλου, Δ. Αιγινήτου, Οτρυνέων, Απ. Παύλου, Αγ. Μαρίνας β) την προστασία του αρχαιολογικού χώρου, των μνημείων και του φυσικού περιβάλλοντος από βανδαλισμούς, αρχαιοκαπηλία, πυρκαγιές και από τον κίνδυνο αναίρεσης του συνόλου του έργου και γ) την εύρυθμη λειτουργία του χώρου, την προστασία των έργων που εκτελούνται, αλλά και του εργαζόμενου σ' αυτόν προσωπικού. Επισημαίνει ότι η 1^η ΕΒΑ είναι θετική για το χαρακτηρισμό του αρχαιολογικού χώρου του Φιλοπάππου ως οργανωμένου και σημειώνει ότι στο χώρο περιλαμβάνονται δυο μνημεία της Εφορείας, ο ναός του Αγίου Δημητρίου Λουμπαρδιάρη και ο ναός της Αγίας Μαρίνας στο λόφο των Νυμφών. Υπάρχουν επίσης θετικές απόψεις από την Εφορεία Νεωτέρων Μνημείων, η οποία σημειώνει ότι δεδομένου ότι το αναψυκτήριο και ο περίπατος των διαμορφώσεων Πικιώνη στο λόφο του Φιλοπάππου ήταν μέρη επισκέψιμα και κατά τις νυχτερινές ώρες και επειδή αυτά τα νεώτερα μνημεία συνδέονται με την ιστορική μνήμη των κατοίκων της Αθήνας, η Εφορεία δεν έχει μεν αντίρρηση για το χαρακτηρισμό των λόφων ως οργανωμένου αρχαιολογικού χώρου, αλλά με τους όρους να είναι δυνατή η λειτουργία του αναψυκτηρίου και κατά τις νυχτερινές ώρες, η φύλαξη του χώρου να είναι σε 24ωρη βάση για την απρόσκοπτη λειτουργία του αναψυκτηρίου και να διατηρηθεί, όπως προτείνεται από την Α' ΕΠΚΑ, η ελεύθερη είσοδος, χωρίς εισιτήριο, στους λόφους. Ανάλογη είναι η εισήγηση της Διεύθυνσης Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Αρχαιοτήτων, η οποία είναι

θετική για τον χαρακτηρισμό και επισημαίνει ότι η ανάγκη για έγκριση και εφαρμογή της πρότασης της Α' ΕΠΚΑ για τη δημιουργία αρχαιολογικού άλσους κρίνεται επιτακτική τόσο για την προστασία των μνημείων του ευρύτερου αρχαιολογικού χώρου του Φιλοπάππου και του περιβάλλοντος χώρου όσο και για την αισθητική και πολιτιστική αναβάθμιση ποιότητας ζωής των κατοίκων της πόλης των Αθηνών. Γνωστοποιεί, τέλος, τη θετική εισήγηση της ΔΙ.Π.Κ.Α. Τέλος, αναφέρεται η θετική εισήγηση της Δ.Μ.Ε.Ε.Π.

Ο κ. Αλέξανδρος Μάντης, Προϊστάμενος της Α' ΕΠΚΑ, ανάμεσα σε άλλα εκφέρει την άποψη ότι ο χαρακτηρισμός του Φιλοπάππου ως οργανωμένου αρχαιολογικού χώρου θα δώσει στην Α' ΕΠΚΑ τη δυνατότητα για μια πιο αποτελεσματική προστασία του χώρου.

Στο σημείο αυτό προσήλθαν οι κ.κ.: Καλλιόπη Λαζαρίδου, Αναπληρώτρια του Προϊσταμένου της Α' Ε.Π.Κ.Α – Αρχαιολόγος και Όλγα Βογιατζόγλου, Αρχαιολόγος Α' Ε.Π.Κ.Α.

Ο Πρόεδρος του Συμβουλίου ρωτά γιατί πρέπει να γίνει ο συγκεκριμένος χώρος οργανωμένος αρχαιολογικός. Η κ. Κ. Λαζαρίδου αναφέρει ότι, από το 1996, οι λόφοι λόγω σημαντικότητας αρχαιοτήτων μπήκαν μέσα στο πλάνο της ενοποίησης των αρχαιολογικών χώρων. Ακολουθήθηκε όλη η διαδικασία με την προμελέτη, την οριστική μελέτη και τη μελέτη εφαρμογής με χρηματοδότηση από το Β' και Γ' Κ.Π.Σ. Σημειώνει ότι έγινε ένα τεράστιο έργο καταγραφής και συλλογής στοιχείων από χάρτες, από τοπιογράφους, από αρχαία κείμενα, από περιηγητές, από αρχεία όχι μόνο του Υπουργείου Πολιτισμού, αλλά και των υπολοίπων Υπουργείων. Συγκεντρώθηκε ένα τεράστιο υλικό και μέσα στα πλαίσια των χρονοδιαγραμμάτων να γίνουν ταυτόχρονα μελέτες πώς θα περάσουν τα δίκτυα, πώς θα γίνουν εγκαταστάσεις εξοπλισμού, έγινε ένας μαραθώνιος εργασιών με αξιο αποτέλεσμα. Το έργο περιλάμβανε και τη συντήρηση των διαμορφώσεων και των λιθόστρωτων Πικιώνη σε σχέση με το περιβάλλον και σε σύνδεση με τις αρχαιότητες. Συγκεκριμένα ανακαλύφθηκαν 3,5 χλμ. λιθόστρωτα τα οποία ήταν χαμένα και διαδρομές. Σε ερώτηση του Προέδρου αν τα λιθόστρωτα είχαν καλυφθεί από βλάστηση, η κ. Κ. Λαζαρίδου απαντά είχαν καλυφθεί από δεντροφυτεύσεις, από πευκοβελόνες και από επιχώσεις. Σημειώνει ότι έγινε ένα σύνθετο έργο που δείχνει πόσο σημαντικές αρχαιότητες υποκρύπτονται. Έπειτα η κ. Κ. Λαζαρίδου αναφέρει τους φόβους περί λαθρανασκαφών, δεδομένου ότι τα αρχαία είναι επιφανειακά σε πάρα πολλά σημεία, και στην έλλειψη προστασίας του χώρου. Ο τελευταίος αν και στο σύνολό του είναι κηρυγμένος με πολλαπλές κηρύξεις από τις αρχές της δεκαετίας του '50 και θα έπρεπε να προστατεύεται σύμφωνα με την αρχαιολογική νομοθεσία με τις κηρύξεις, με τα έργα που έγιναν, με τις Υπουργικές Αποφάσεις, παρουσιάζει τεράστια προβλήματα με αποτέλεσμα οι αρμόδιοι φορείς του ΥΠ.Π.Θ. να οδηγούνται στα Δικαστήρια για τα αυτονόητα. Είναι απορίας άξιο πώς φυλάγεται χώρος 700 στρεμμάτων χωρίς σκουπίδια, με ένα συνεργείο δεκαπέντε ατόμων, που προσφέρουν τις υπηρεσίες τους και σε όλη την αρμόδια Εφορεία Αρχαιοτήτων. Τέλος, αναφέρεται στις ενέργειες μιας

Συντονιστικής Επιτροπής κατοίκων για την προστασία του λόφου του Φιλοπάππου, η οποία δημιουργεί ή υποκινεί επεισόδια. Σε ερώτηση του Προέδρου του Συμβουλίου, πως εννοεί η επιτροπή αυτή την προστασία του λόφου, η κ. Κ. Λαζαρίδου απαντά ότι την εννοούν χωρίς κανένα μέτρο χωρίς αρχαιολόγους, φύλακες. Έπειτα σε σχετική ερώτηση του Προέδρου του Συμβουλίου, η κ. Κ. Λαζαρίδου απαντά ότι δεν προστάτευαν το χώρο και ότι, αντιθέτως, δημιουργούν προβλήματα στην Αρχαιολογική Υπηρεσία οδηγώντας τους φύλακες με χειροπέδες στο Αστυνομικό Τμήμα Ακροπόλεως με τη διαδικασία του αυτόφωρου με την κατηγορία της δήθεν υβριστικής συμπεριφοράς.

Η κ. Ο. Βογιατζόγλου αναφέρει ότι η κατάσταση για τους εργαζόμενους στο χώρο είναι ανυπόφορη, με την έννοια ότι καταναλώνεται τεράστιος χρόνος στην προσπάθεια απόδειξης των αυτονόητων, ότι δηλαδή είναι αρχαιολογικός χώρος, ότι μπορούν να εργάζονται εκεί και ότι φροντίζουν για την προστασία και την ανάδειξη του χώρου. Τέλος, ανάμεσα σε άλλα, αναφέρεται στον τελευταίο βανδαλισμό της περίφραξης πίσω από τον Διόνυσο. Ο Πρόεδρος του Συμβουλίου ρωτά αν έχει συλληφθεί κανένας απ' αυτούς που ρίχνουν τα κάγκελα και η κ. Ο. Βογιατζόγλου απαντά ότι έχει συλληφθεί ένας και ότι υπάρχει μια καταγγελία με αυτοφώρω σύλληψη από το Αστυνομικό Τμήμα της Καλλιθέας. Ο Πρόεδρος του Συμβουλίου ρωτά αν υπάρχουν νυχτοφύλακες στην περίπτωση που οι καταστροφές γίνονται τη νύχτα και η κ. Ο. Βογιατζόγλου απαντά ότι υπάρχουν ελάχιστοι νυχτοφύλακες γι' αυτή την έκταση. Επίσης, αναφέρει ότι έχει γίνει από την πλευρά της Α' Ε.Π.Κ.Α. συνολική μήνυση για καταστροφή δημόσιας περιουσίας κατ' αγνώστων, η οποία είναι έτοιμη και θα αποφασιστεί αν πρέπει να υποβληθεί ή όχι. Αναφέρεται στον περιστατικό της 11^{ης} Ιουλίου, όπου 40 κουκουλοφόροι έριξαν τα κάγκελα της Πνύκας με την παρουσία των φυλάκων, ενώ την επομένη μέρα βγήκαν σχετικές αφίσες, καθώς και αναφορές στο διαδίκτυο, για τα οποία ουδείς είναι υπεύθυνος. Το θέμα είναι ότι για να στηθούν τα κάγκελα που έπεσαν στο Διόνυσο έπρεπε να χορηγηθεί έγγραφο από την Πολεοδομία ότι νόμιμα βρίσκονται οι εργαζόμενοι της Α' Ε.Π.Κ.Α. στο χώρο και ότι είναι αρχαιολογικός χώρος, ενώ παράλληλα τονίζεται ότι η Πολεοδομία δεν εμπλέκεται. Τέλος, ζητήθηκε από τη Γενική Διεύθυνση Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς του ΥΠ.Π.Ο. σχετική εντολή να διορθωθούν τα κάγκελα και έπειτα με την παρουσία δύο διμοιριών ΜΑΤ και του Δήμου στήθηκαν κάγκελα έκτασης 40 μ. Η κ. Κ. Λαζαρίδου συμπληρώνει ότι έχει μπροστά της το έγγραφο που βοήθησε την Α' Ε.Π.Κ.Α. προς τη Διαχειριστική Αρχή όταν τελείωσαν τα έργα το 2004.

Η κ. Παρασκευή Βασιλοπούλου, Προϊσταμένη της Γενικής Διεύθυνσης Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς του ΥΠ.Π.Ο, αρχικά, εκφράζει την εκτίμησή της για το συγκεκριμένο έργο και διατυπώνει την ερώτηση εάν υπάρχει άλλη εκκρεμότητα ιδιοκτησιακού καθεστώτος. Η κ. Ο. Βογιατζοπούλου αναφέρει ότι υπάρχει ακόμη μόνο το θέμα της απαλλοτρίωσης της Λακείου, με την υπόθεση να παραπέμπεται στο δικαστήριο. Όσον αφορά στη «Λυμπεράκη» υπάρχει γνωμάτευση του Κ.Α.Σ. για όλη την περιοχή, το 2001, και είναι θέμα χρηματοδότησης. Η κ. Κ. Λαζαρίδου σημειώνει ότι δεν αρκεί

μια κήρυξη για να προστατέψει έναν αρχαιολογικό χώρο, προσθέτοντας ότι έχει αποδελτιώσει όλη την αρχαιολογική νομοθεσία και δεν έχει βρει άλλο τρόπο. Επίσης, διατυπώνει την παράκληση η Κεντρική Υπηρεσία να υποδείξει άλλη πρόταση, αν έχει, ώστε να επιβληθεί ένα καθεστώς, διότι είναι σαφέστατο το άρθρο 46, παρ. 1, και η κοινή Υπουργική Απόφαση περί πρόσβασης και χρήσης μνημείων, ότι ο χαρακτηρισμός οργανωμένου αρχαιολογικού χώρου επιβάλλει την υψηλή κρατική προστασία. Τέλος, επισημαίνει την ανάγκη να μην αναιρεθεί το όλο έργο με κάτι τέτοιο να συμβαίνει ανά πάσα στιγμή με τους συνεχείς βανδαλισμούς. Ο Πρόεδρος του Συμβουλίου αναφέρεται στην κακή αισθητική αυτών που δεν σέβονται αρχαιότητες και το φυσικό περιβάλλον. Παράλληλα, υπογραμμίζει το γεγονός ότι οι φύλακες φοβούνται τη δράση εγκληματικών στοιχείων και συμπληρώνει ότι η πολιτεία δεν μπορεί να μείνει αμέτοχη στο φαινόμενο αυτό. Επισημαίνει ότι τέτοιες ενέργειες έχουν ως συνέπεια την καταστροφή έργων, τα οποία έγιναν με χρήματα των φορολογουμένων και τονίζει ότι η πολιτεία οφείλει να θωρακίσει το χώρο και ότι η κήρυξή του ως οργανωμένου αρχαιολογικού χώρου είναι ένα πολύ θετικό βήμα. Εκτιμά την ανάγκη συγκρότησης μιας ισχυρής νομικής ομάδας, η οποία να απαντήσει σε αυτές τις παράνομες πράξεις. Τέλος, αναφέρει ότι αποθρασύνεται μια πρακτική η οποία στρέφεται εναντίον των λαϊκών συμφερόντων, που είναι η προστασία των χώρων, η προστασία των μνημείων, η συνέχεια, η παράδοση, η αυτογνωσία, η εξασφάλιση κάποιων στοιχειωδών όρων ασφάλειας, καθαριότητας και αισθητικής, ενώ αντιθέτως, ευνοεί ποικίλες παράνομες δραστηριότητες. Σε ερώτηση, αν τα γεγονότα αυτά λαμβάνουν χώρα τα τελευταία έτη ή αποτελούν φαινόμενο πολλών ετών, η κ. Κ. Λαζαρίδου απαντά ότι σημειώνονται από τότε που άρχισε η υλοποίηση των Υπουργικών Αποφάσεων, δηλαδή από το 2002 και διερωτάται πως μπορεί να προασπιστεί η Πνύκα χωρίς περίφραξη.

Ο κ. Μανώλης Κορρές, Αναπληρωτής Καθηγητής Αρχιτεκτονικής του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου, αρχικά, εκφράζει την εκτίμηση του για το συγκεκριμένο έργο. Ο Πρόεδρος του Συμβουλίου αναφέρεται στην προσπάθεια του κράτους να αποκαταστήσει μια νομιμότητα και το να έρχεται μια ομάδα εγκάθετων, που αμφισβητεί την τελευταία, αποτελεί οπισθοδρόμηση. Ο κ. Μ. Κορρές λαμβάνει το λόγο και υπενθυμίζει την ελληνική ιδιομορφία να θεωρούνται τα μη καλλιεργήσιμα βραχώδη εδάφη αντικείμενα ιδιοκτησίας. Σχετικά με αυτό το θέμα, προτείνει πρώτον να κατασκευαστούν καλύτερα κιγκλιδώματα. Δεύτερον, πρέπει να συγκροτηθεί ένα σύστημα συναγερμού το οποίο να επιτρέπει την άμεση επέμβαση των εντεταλμένων οργάνων, καθότι οι φύλακες δεν έχουν αρμοδιότητα να υπερβούν τη δικαιοδοσία τους και να ασκήσουν το λειτούργημα του αστυφύλακα. Συμπληρώνει ότι αν η πρώτη παρανομία πατάσσεται μόνο τότε αποτρέπονται και αποθαρρύνονται από τα περαιτέρω. Ο Πρόεδρος του Συμβουλίου αναφέρει ότι έχει υπόψη του αναφορές της κας Χωρέμη του '04 και του '05 που ετέθη το θέμα για εγκληματικές δραστηριότητες (καταστροφές μνημείων και πυρπολήσεις) και προσθέτει ότι οι τελευταίες καθιστούν αναγκαία την παρουσία κάγκελων. Ο κ. Μ. Κορρές αναφέρει ότι, λόγω των

ασκήσεων και των επιδείξεων με μοτασικλέτες ανωμάλου εδάφους που λαμβάνουν χώρα στο διαστρωμένο μέρος της Παναθηναϊκής Οδού, από τη νότια είσοδο της Αρχαίας Αγοράς έως το σημείο που καταλήγει στην οδό Θεωρίας, είχαν τοποθετηθεί κατά καιρούς ογκώδεις κυβόλιθοι από μπετόν που στηρίζουν συνήθως αιρετά φράγματα και κάποια στιγμή παραμερίστηκαν, με αποτέλεσμα αυτό το τμήμα της Παναθηναϊκής Οδού να χρησιμοποιείται κατ' αυτό τον τρόπο. Όλο το υστερορωμαϊκό τείχος του οποίου η κατασκευή βέβαια σε μεγάλο βαθμό έχει γίνει με μάρμαρα των κλασικών μνημείων της Αθήνας μεταξύ των οποίων και δοκοί μαρμάρινες ολόλευκες από το Ναό του Άρεως, είναι γεμάτο με σπρέι με μερικά να έχουν ξεβαφτεί, αλλά δεν παύουν να υπενθυμίζουν ότι εξαιρετικές τοποθεσίες της αρχαίας Αθήνας, είναι εν τέλει στη διάκριση των εγκληματικών στοιχείων.

Ο Πρόεδρος του Συμβουλίου αναφέρει ότι υπάρχει ένα πρόβλημα, για την επίλυση του οποίου η πολιτεία οφείλει να λάβει κάποια μέτρα. Η Αρχαιολογική Υπηρεσία δίνει έναν σημαντικό αγώνα για περισσότερη προστασία χώρου, για περισσότερη ανάδειξη αρχαιολογικών στοιχείων ή νεότερων επεμβάσεων και για περισσότερες ανθρώπινες συνθήκες για τον επισκέπτη – περιπατητή. Ο κ. Αθανάσιος Παλιούρας, Ομότιμος Καθηγητής Βυζαντινής Αρχαιολογίας στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, προτείνει τη συγκρότηση μιας Επιτροπής η οποία επί τόπου να συνεννοηθεί, να συνεργαστεί με τις αρμόδια Εφορεία Αρχαιοτήτων και η οποία να προτείνει συγκεκριμένα μέτρα. Ο Πρόεδρος του Συμβουλίου αναφέρει ότι αυτά θα συζητηθούν πιο ενδελεχώς και σημειώνει ότι είχε γίνει μια πρώτη επίσκεψη για την ηλεκτρονική φύλαξη του χώρου με ένα σύστημα τέτοιο έγκαιρης ειδοποίησης.

Κατόπιν όλων των προαναφερθέντων, το Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο, αφού έλαβε υπ' όψιν του τα ανωτέρω, καθώς και τις διατάξεις του Ν. 3028/02 «Για την προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτιστικής Κληρονομιάς» γνωμοδοτεί ομοφώνως:

Υπέρ της έγκρισης χαρακτηρισμού του αρχαιολογικού χώρου του Φιλοπάππου ως οργανωμένου αρχαιολογικού χώρου (Ν. 3028/2002, άρθρο 46, παρ. 1), οριοθετημένου και περιφραγμένου με λειτουργικές φυλασσόμενες εισόδους, ανοικτό καθ' όλη τη διάρκεια της ημέρας που θα κλείνει τη νύχτα και θα ορίζεται από τις οδούς Απ. Παύλου, Ακάμαντος, Ακταίου, Αρακύνθου, Παναιτωλίου Μουσών, Δράκου, Επιφάνους, Γαριβάλδη, Ροβέρτου Γκάλι, Απ. Παύλου. Δ. Αιγινήτου, Οτρυνέων, Απ. Παύλου, Αγ. Μαρίνας, για την προστασία των μνημείων του ευρύτερου αρχαιολογικού χώρου του Φιλοπάππου, του περιβάλλοντος χώρου τους και του φυσικού περιβάλλοντος, όσο και για την εύρυθμη λειτουργία του χώρου και την αισθητική και

πολιτιστική αναβάθμιση της ποιότητας ζωής των κατοίκων της πόλης των Αθηνών, σύμφωνα με τους ακόλουθους όρους:

1. Η είσοδος να είναι ελεύθερη χωρίς εισιτήριο.
2. Η φύλαξη του χώρου να είναι σε εικοσιτετράωρη (24ωρη) βάση.
3. Να είναι δυνατή η λειτουργία αναψυκτηρίου και κατά ορισμένες νυχτερινές ώρες.

Ο Πρόεδρος

Χρήστος Ζαχόπουλος

Η Γραμματέας

Χριστίνα Κολιπέτσα